

MAAOMAAVALITSUS

EESTI MAAOMAAVALITSUSTE LIIDU HÄALEKANDJA

18. juulil 1936. a.

|| **Nr. 7** ||

NELJATEISTKÜMNES AASTAK.

Väljaandja: Eesti Maaomavalitsuste Liit.

Toimetaja: A. Loorits

Tellimise hind:	Toimetus ja talitus:	Kuulutuste hind:
Aastas Kr. 5.—	Tallinnas, Suur Roosikrantsi nr. 12. Tel. 452-72. Posti j. arve nr. 252.	1 lhk. Kr. 20.—, ½ lhk. Kr.
Pooles aastas „ 2.50	Jooksvad arved: Eesti Panga Tal.	10.—, ¼ lhk. Kr. 5.—, ⅛ lhk.
1923 aastak. „ —.50	linna osak. nr. 609, E. Rahvapangas	Kr. 2.50, ⅓ lhk. Kr. 1.25.
1924—1935. a. à . . . „ 2.50	nr. 991 ja Põllumeeste keskpangas nr. 728.	Dokumentide kaotamise kuulu- tused 50 senti dokumendi pealt.

Ilmub üks kord kuus, 12 numbrit aastas.

SISU:

Perekonnaseisuseaduse muutmisest	Lhk. 99
Vallavalitsuste eelarvete täitmistest	„ 104
Eestipärasuse ja otstarbekuse poole!	„ 108
Omavalitsuste maksuseaduste muutmisest	„ 110
Küsimusi ja vastuseid	„ 112
Kuulutusi	„ 98

Perekonnaseisu

Kantseleimargid

25- ja 50-sendilised
on saada

Eesti Maaomavalitsuste Liidu

büroost

hinnaga 10 senti poogen (20 tükki).

Eesti Omavalitsuste ja Ühis-
tegeliste Asutuste Kindlus-
tus A.-S.

„OMA“

Seltsi omanikeks-peremeesteks on omavalit-
sused, pangad ja põllumajanduslikud ühi-
sused

**Suurem ja
edurikkam
kodumaa
kindlustusettevõte**

Seltsi juhatus: Tartus, omas majas Riia t. 41.
Telef. 3-44 ja 16-12.

Osakonnad: Tallinnas, Rakveres, Võrus
Viljandis, Pärnus, Tõrvas ja Kuressaares

Sundnormide kogu

Maaomavalitsuste kohta

*vallavalitsused ja teised asutised võivad saada köitmata
Kr. 2.— eest, köidetult Kr. 4.50 eest.*

*Tellimised adresseerida Eesti Maaomavalitsuste
Liidule, Tallinn, Roosikrantsi tn. 12.*

Perekonnaseisuseaduse muutmisest.

Oskar Angelus.

Perekonnaseisuseadus (RT. 191/192 — 1925) hakkas maksma nagu teada 1. juulil 1926, välja arvatud 15 paragrahvi, mis pandi kehtima juba 21. detsembrist 1925, et võimaldada vajalikke ettevalmistamistöid seaduse terves ulatuses maksmapanemiseks eeltähendatud tähtjaks.

Seega möödub käesoleva aasta 1. juulil kümme aastat seaduse kehtimahakkamisest, mis tõi põhjalikke muudatusi meie perekonnaseisu muudete registreerimises ja läks dia-metraalselt vastu endisele korrale.

Selle kümne aasta jooksul seadus on püsinud muutmatusel kujul, vaatamata sellele, et ta lahendab väga olulisi küsimusi kodanike elus ja löi nagu öeldud meie ühiskondlikus elus sootuks uue korra. See asjaolu on tõenduseks, et seadus oli hästi läbi mõeldud ja tehniliselt eeskujulikult välja töötatud, sest paljude teiste samatähtsate seaduste suhtes meie ei saa konstateerida sama püsivust, sama konstantsust, nagu Perekonnaseisuseaduse kohta.

Kuid meie ajal on elutempo väga kiire ja näib, et ka Perekonnaseisuseadus praegusel kujul ei jää enam kauaks püsima, vaid vajab igapäevasest elust tingitult muutmist.

Need muutmised võivad olla kaht liiki: 1) sisulised maksvat süsteemi suuremal või väiksemal määral muutvad uuendused ja 2) tehnilised, mis süsteemi ei muuda, vaid korraldavad ümber ühe või teise küsimuse, mida kehtiv seadus nii hõlpsasti ei lahenda, kui seda praegu lahendama peaks ja lahendada võiks.

Süsteemi muutmise küsimust on mitmel korral puudutatud, kusjuures seda muutmist pooldavad peamiselt kiriklikud ringid, soovides maksma panna paralleelregistreerimist. Kuna see küsimus on väga laiaulatuslik ja suure põhimõttelise tähtsusega, pealegi veel puht riigipoliitiline küsimus, ei tahaks seda praegu puudutada, mistõttu peatun vaid tehnilist laadi muutmiste juures, mis minu arvates tuleksid võimalikult lähemal ajal läbi viia.

Need tehnilist laadi müüdatused tingiksid: 1) kehtiva Perekonnaseisuseaduse mõne paragrahvi muutmist, 2) mõne paragrahvi väljajätmist ja 3) mõne uue paragrahvi võtmist seadusse.

Muutmist vajaksid minu arvates kõigepealt järgmised Perekonnaseisuseaduse paragrahvid: 7, 8, 11, 13, 16, 18, 23, 24, 27,

29, 44, 55 ja 61 ja seda järgmistel kaalutlustel. —

1. M a k s v a § 7 j ä r g i (esimene lõige) on perekonnaseisuametnikuks alevites ja valdades alevi- või vallasekretärid, linnades linnasekretär või linnavalitsuse liige linnavalitsuse määramisel; suuremates linnades võib linnavalitsus perekonnaseisuametnikuks määrata eriametniku. Peale selle on perekonnaseisuametnikuks veel vaimulikud, millest allpool lähemalt.

Eeltoodud § 7 esimese lõike redaktsioon asetab tihti omavalitsusi raskesse olukorda tingimuse tõttu: 1) et valdades ja alevites on perekonnaseisuametnikuks ex officio alevi- või vallasekretär ja 2) et eriametniku perekonnaseisu asjade ajamiseks võib määrata vaid suuremates linnades.

Meil on nagu teada hulk valdu, kus elanike arv on hoopis suurem kui paljudes linnades. Nii ületab Petserimaa suurte valdade (mis meil on teadupärast üldse kõige suuremad elanike arvult), Irboska, Senno, Vilo, Petseri, elanike arv järgmistele linnade elanike arvu: Haapsalu, Kuressaare, Otepää, Paide, Paldiski, Petseri, Põltsamaa, Tapa, Tõrva, Türi, Võru. Need — väiksemad — linnad on siiski asetatud paremasse seisundisse neist suurematest valdadest: kuigi ka neil pole kehtiva seaduse põhjal õigust määrata eriametnikku perekonnaseisuasjade ajamiseks, võivad nad tarbekorral perekonnaseisuametniku ülesanded panna mõnele linnavalitsuse liikmele, valdades (ja alevites) aga peab perekonnaseisuametnikuks eranditult olema valla- (või alevi-) sekretär. Eeltoodud vallad on elanike arvult küll eriti suured ja moodustavad ses mõttes erandi Eesti valdade seas, kuid asi pole sisult palju parem, kui me vaatleme valdu muis riigiosades. Mispärast peab näiteks Kloostri vald (Harjumaal) või samasuurune Väinjärve vald (Järvamaal), Keina vald (Läänemaal), Tori vald (Pärnumaal), Torgu vald (Saaremaal), Avinurme vald (Tartumaal), Püssi vald (Virumaa) jne. olema halvemas seisukorras kui neist elanikkude arvult väiksemad linnad: Haapsalu, Kuressaare, Otepää, Paide, Paldiski, Petseri, Tapa, Tõrva, Türi?

Ei ole keegi tahtnud vahet teha valdade (ning alevite) ja linnade vahel, asetades ühte raskemasse olukorda kui teist. Põhjusted, mis pärast seadusandja tol ajal tegi vahet, on peamiselt järgmised. Valdades oli

ja on tegelikult võimata panna perekonnaseisuametniku kohuseid mõnele vallavalitsuse liikmele: arvestades makstavat palgasuurust peab järeldama, et vallavanem kui ka tema abi amet on rohkem auamet kui mingi palgaline koht, mistõttu ei saa üheltki vallavalitsuse liikmelt nõuda, et ta viibiks igapäev vallamajas, nagu seda nõuab perekonnaseisuametniku töö, seda enam, et vallavalitsuste liikmete elukoht asub harilikult kaugel vallamajast. Perekonnaseisuametnik aga peab alati kättesaadaval olema, näiteks surmajuhude registreerimiseks. Samuti ei saa nõuda, et iga vallaomavalitsus valiks endale vallavalitsuse liikmeid, kelle hariduslik tasapind lubaks täita perekonnaseisuametniku kohuseid. Teiselt poolt polnud vallasekretärid seaduse maksmapanemise ajal nii tööga koormatud kui praegu, sest neile pandud uute ülesannete hulk on vahepeal tunduvalt tõusnud.

Teisest küljest ka linnade suhtes pole olukord normaalne. Kehtiv seadus kõneleb sellest, et „suuremates linnades“ võib linnavalitsus perekonnaseisuametnikuks määrata „eriametniku“. Missugused on need suuremad linnad? Kahtlemata kuuluvad nende hulka Tallinn, Tartu, Narva ja Pärnu, kuid edasi: kas Võru oma 6000 elanikuga kuulub veel sinna või mitte? Olukorrast on nii üle saadud, et Siseminister, kasutades temale kõnesoleva seaduse § 63. antud õigust, anda täiendavaid määrusi ja juhtnõore Perekonnaseisuseaduse käsitamiseks ja teostamiseks, on määrusega kindlaks määranud, missugused linnad kuuluvad seaduses nimetatud suuremate hulka. Siseministri juhtnõore Perekonnaseisuseaduse kohta (RT 48 — 1926) § 2 (RT 40 — 1932) järgi loetakse praegu suuremateks linnadeks: Tallinn, Tartu, Pärnu, Narva, Valga, Rakvere, Nõmme ja Viljandi; seejuures pole huvita märkida, kuidas ajajooksul on Perekonnaseisuseaduse mõttes meil arenenud suuremate linnade mõiste. Nimetatud juhtnõörid algkujul (RT 48 — 1926) loevad suuremate linnade hulka üksnes Tallinna ja Tartu; samal 1926. aastal antud juhtnõöride muudatus (RT 81 — 1926) lisab neile linnadele veel Pärnu linna; 1930. aastal antud juhtnõöride muudatus (RT 4 — 1930) laiendab veelgi suuremate linnade mõistet, juurde võttes eelnimetatutele: Narva, Valga, Rakvere ja Nõmme linnad; 1932. aasta juhtnõöride muudatus (RT 40 — 1932) lisandab kõigile neile veel Viljandi linna. Kaugemale minna oli juba raske, kui taheti kuidagi seadusest kinni pidada, seejuures on aga tarvidus eriametniku järgi ka väiksemates, eelpool loendamata

linnades, sest igalpool pole võimalik siin ühel ja seal teisel põhjusel panna perekonnaseisuametniku ülesanded mõnele linnavalitsuse liikmele. Linnasekretärid on aga ka väiksemates linnades tihti teiste ülesannetega nii koormatud, et nad ei suuda korralikult täita ka perekonnaseisuametniku ülesandeid, seda enam, et need ülesanded on viimaste aastate jooksul eriti suureks kasvanud perekonnanimede ja nimede eestistamise ülesannete juurdetulekuga ja isikutunnistuste väljaandmise panemisega perekonnaseisuametnikele.

Tegelikult on olukorrast mitmel pool nii üle saadud (nii valdades kui ka linnades), et perekonnaseisu asju ajabki mõni eriametnik, kellel aga puudub õigus aktidele alla kirjutada, abielu sõlmimise toiminguid teha jne., ühesõnaga olukord on niisugune, et tegelikult ajab asju üks ametnik, vastutust aga kannab teine.

Kehtiv seadus kõneleb eriametnikust, kelle suuremates linnades võib määrata perekonnaseisuametnikuks, tegelikult on ka sellest mööda mindud tegeliku elu nõudel. Ei saa kujutleda, et näiteks Tallinnas suudaks üks eriametnik kuidagi toime tulla perekonnaseisuametniku ülesannetega, mistõttu Tallinnas teotseb tegelikult ka mitu üheõigusliku perekonnaseisuametnikku, õigemini terve perekonnaseisuamet, mis aga pole kooskõlas seaduse täpse väljendusega.

Kõike eeltoodut arvestades, tuleks § 7 esimese lõike praegune redaktsioon muuta ja maksma pannes järgmisel kujul: „Linnades on perekonnaseisuametnikuks linnasekretär või linnavalitsuse liige linnavalitsuse määramisel. Alevites ja valdades on perekonnaseisuametnikuks alevi- või vallasekretär. Siseministri nõusolekul omavalitsused võivad määrata perekonnaseisuametnikuks eriametniku või tarbekorral mitu eriametnikku.“ Siseministri nõusolek oleks tarviline selleks, et ühtlustada üle riigi kavatsetavat korda.

Samuti tuleks muuta § 7. teine lõige ja nimelt ses mõttes, et kirikute koguduste ja usuühingute vaimulikud Siseministeerium registreerib perekonnaseisuametnikuks ja vabastab perekonnaseisuametniku kohuste täitmise vastava kiriku, usuühingu või usuühingute liidu valitsuse või juhatuse ettepanekul. Sellega siis kaoks maksev kord, mis teeb vahet üksikute kirikute ja usuühingute vahel ses mõttes, et näiteks mõne kiriku või usuühingu vaimulik saab pidada perekonnaseisuametniku ametit vaid Vabariigi Valitsuse loal, kuna teise kiriku või usuühingu vaimulikud ei allu sarnastele kitsendustele (nende kirikute ja usuühingute vaimulikud,

kellel Perekonnaseisuseaduse § 7. maksma-hakkamise ajal oli õigus registreerida perekonnaseisu muudatusi). Niisugune vahetegemine pole kooskõlas meie aja vaimuga ega Kirikute ja usuühingute seaduse (RT 107 — 1934) mõttega, pealegi pole tegelik elu tõendanud, et oleks vajadus kirjeldatud vahetegemise järele.

Iseküsimus on, kas ei peaks § 7. viimane lõige ette nägema perekonnaseisuametnike-vaimulike eemaldamise võimaluse perekonnaseisuametniku kohalt, kui nad sinna ei kõlba. Maksvas redaktsioonis pole see küsimus ette nähtud, puudutakse — nagu minu arvates ka tulevikus tuleks teha — ainult vaimulike vabatahtlikult perekonnaseisuametnikuks hakkamise ja sellest ametist vabatahtlikult lahkumise korda. See on tingitud sellest: 1) et omavalitsuste perekonnaseisuametnike eemaldamise kord sellest ametist pole nähtud ette kõnesolevas seaduses ja 2) et seda — ametist vallandamise — küsimust lahendavad üldseadused, vaimulike suhtes eeskätt Kirikute ja usuühingute seadus ja Distsiplinaarseadustik.

2. Järgmine tarvilik Perekonnaseisuseaduse muudatus käib § 8 kohta. See muudatus on ainult puhtvormilist laadi ja tuleks läbi viia ainult siis, kui ette võetakse teisi kõnesoleva seaduse muutmisi. Nimelt tuleks kustutada maksva § 8. teine lõige, kuna see on vastolus Kirikute ja usuühingute seadusega. Endine Usuühingute ja nende liitude seadus (RT 183/184 — 1925) nägi ette võimaluse välisriigi kodanikul pidada vaimuliku ametit, kuigi ainult Vabariigi Valitsuse loal. Sarnane välismaalasest vaimulik võis edasi kõnesoleva § 8. teise lõike põhjal pidada perekonnaseisuametniku-vaimuliku ametit, kui jällegi Vabariigi Valitsus seda lubas; ühesõnaga võis endise korra järgi välismaalane-vaimulik olla perekonnaseisuametnikuks-vaimulikuks kui Vabariigi Valitsus talle andis kaks luba. Maksev Kirikute ja usuühingute seadus üldse ei näe ette võimalust välismaalasel pidada vaimuliku ametit, ükski võim ei saa enam erandeid teha ühe või teise välisriigi kodaniku-vaimuliku suhtes, seetõttu pole aga enam ka võimalik, et välismaalane oleks perekonnaseisuametnikuks-vaimulikuks, siin ei aita enam Vabariigi Valitsuse luba, kuigi kehtiv § 8 redaktsioon seda näeb ette. Arusaamatuste vältimiseks tuleks eeltähendatud põhjustel kustutada Perekonnaseisuseaduse § 8 teine lõige.

3. Kehtiv Perekonnaseisuseadus (§ 11 j. t.) näeb ette järgmiste raamatute pidamist perekonnaseisuametnike

poolt: aktiraamat sündide registreerimiseks, aktiraamat abielude registreerimiseks, aktiraamat surmade registreerimiseks, protokolliraamat, perekonnaregister (peavad ainult omavalitsuste perekonnaseisuametnikud), aktideregister (peavad ainult perekonnaseisuametnikud-vaimulikud). Neist raamatutest on ülearuseks osutunud perekonnaseisuametnike-vaimulike poolt peetav aktideregister. Viimasesse kantakse kõik samad andmed, mis esinevad omavalitsuste perekonnaseisuametnike poolt peetavais perekonnaregistreis, kusjuures aga vahe seisab selles, et perekonnakirjade korraldamine ja erilehekülje avamine perekonnaregistris on sunduslik kõigile kodanikele (Perekonnaseisuseaduse § 1) ja tuleb läbi viia 1. jaanuariks 1938 (Siseministrilt Perekonnaseisuseaduse kohta antud juhtnõotide muudatus § 60, RT 102 — 1934), kuna aktideregistrisse kantakse andmed ainult vastavasse kogudusse kuuluva isiku kohta. Aktideregister tahab kuidagi asendada endiseid n. nim. personaalraamatuid, kuid ei saavuta oma sihti, mida tõendab kõige paremini see tõsiasi, et perekonnaseisuametnikud-vaimulikud tegelikult seda raamatut ei peagi, muidugi välja arvatud vähesed erandid. Juba seaduse vastuvõtmisel praegu maksva kujul juhiti mitmelt poolt tähelepanu sellele, et aktideregister osutub ülearuseks, ilma praktilise tähtsusega raamatuks. Kuna aga mõnelt poolt sarnase personaalraamatu aseraamatu sisseadmist nõuti, võetigi kõnesolev raamat nende raamatute sekka, mille pidamine on perekonnaseisuametnikele-vaimulikele sunduslik.

Nüüd 10-aastase praktika järgi oleme nüikaugele jõudmas, et kustutada teiste ülearuste asjade seas ka aktideregister Perekonnaseisuseadusest, kuna nagu tähendatud kirikud ise teda enam ei poolda. Olenevalt sellest tuleks kehtivas seaduses jätta välja sõna „aktideregister“ seal, kus ta esineb (§ 11, 16, 17 ja 18).

4. Perekonnaseisuseaduse § 13. järgi aktiraamatute teised eksemplarid saadetakse hoiule Siseministeriumi iga aasta lõpul seitsme järgmise päeva jooksul. Kõik need, kellel on tulnud tegeleda Perekonnaseisuseaduse ellu rakendamisega, teavad väga hästi, et see on n. öelda surnultsündinud paragrahv. Suured perekonnaseisuaametid ei suuda kõige parema tahtmise juures täita seda seaduse eeskirja, eriti kui arvestada asjaolu, et aasta viimastel päevadel, s. o. jõulupühadel, abiellub hulk rahvast. Kuid seda nõuet ei saa ka täita päris väiksed

perekonnaseisumetid, kus on näiteks aasta viimasel päeval ette tulnud perekonnaseisumuudete registreerimisi. Mõni päev vähemalt kipub enamikul perekonnaseisumetnikel antud tähtjast üle minema, suurematel perekonnaseisumetitel aga hoopis rohkem. Seetõttu, vaadeldes, kuidas tegelikult asju aetakse ja neid ajada jõutakse, tuleb otsustada, et praegune seadusega antud tähtaeg on liiga lühikene ja et aktiraamatute teiste eksemplaride saatmise tähtaega Siseministeeriumile tuleb pikendada; praktiliselt näib, et ühekuune esitamise tähtaeg on sobiv ja lähedalt läbiviidav.

On perekonnaseisumeteid, kus aasta jooksul ühtki registreerimist ei esine. Sellest aga Siseministeerium midugi ei tea, vaid ootab uue kalendriaasta alul kõigi perekonnaseisumete poolt teisendite esitamist ja pärast seadusega antud tähtaja möödumist tuletab selle esitamise vajadust meelde. Muidugi on see asjata töö. Et ära hoida sarnaseid arusaamatusi, tuleks perekonnaseisumetnikele, kellel ei olnud registreerimisi, sellest teatada Siseministeeriumile algava aasta esimese kuu jooksul.

Seega võiks kujuneda Perekonnaseisuseaduse § 13 uues redaktsioonis järgnevaks:
„§ 13. Aktiraamatute teised eksemplariid saadetakse hoiule Siseministeeriumi iga möödunud aasta kohta järgneva aasta 1. veebruariks.

Kui möödunud aasta jooksul perekonnaseisumetnikul ei olnud sünni, abielu ja surma registreerimisi, teatab ta sellest Siseministeeriumile eelmises lõikes tähendatud tähtajaks.“

5. Olenevalt eeltähendatud aktideregistri äralangemisest tuleb muuta seaduse § 16, mis minu arvates võiks kujuneda järgmiseks:

„§ 16. Perekonnaregistrit peetakse köidetud raamatuna.

Perekonnaregistri peetakse tähestikkaaridüsteemi järgi.“

Teine lõige on võetud seaduse § 17 (viimane lõige) ja seda seepärast, et § 17 võiks minu arusaamise järgi üldse välja jääda põhjusil, millest allpool lähemalt.

6. Perekonnaseisuseaduse § 18 muutmine on samuti tingitud esijoonest aktideregistri kaotamisest. Kui aga seda paragrahvi muuta, siis võiks viia läbi veel teise ajakohase muudatuse. Kehtiv redaktsioon näeb ette, et aktiraamatute, protokolliramatute, perekonnaregistri (ja aktiregistri), tähestike ja Perekonnaseisuseaduse põhjal väljaantavate tunnistuste vormid määrab

Vabariigi Valitsus Siseministri ettepanekul. Ei tohi unustada, et seadus võeti vastu 1925. aastal, s. o. ajal, mil isegi Vabariigi Valitsusele ei tahetud anda kerge südamega määrusandmise õigust, kõnelemata üksikutest valitsuse liikmetest. Sellest siis tuligi, et iseendast nii väikese ulatusega küsimus, nagu seda on eelnimetatud vormide kinnitamine, anti Vabariigi Valitsuse otsustada. Minu arvates on küll ja küll, kui Siseminister neid vorme kinnitab, mispärast ka selles osas tuleks kõnesolev paragrahv muuta, jättes seda sisult muudes osades endiseks.

7. Kõige tähtsamad muudatused, mida tuleks uue seadusega läbi viia, on need, mis käivad vigaste aktide parandamise korra kohta. See aktide parandamise küsimus ongi valusamaid senises praktikas ja sellel alal veidi teise korra loomine ongi annud tõuke üldse võtta revideerimise alla kehtiv Perekonnaseisuseadus tema muutmise ja täiendamise mõttes.

Esimene paragrahv, mida tuleks teise korra maksmapanemisel muuta, on § 23. Kuid siin ei tule muudatus sisuline, vaid ainult süsteemi parandamiseks. Nimelt tuleks minu arvates praegune § 23 jätta alles maksval kujul ja temale lisandada § 24 esimene lõige vastavalt ümberredigeeritud kujul, nii et uus § 23 sisaldaks eeskirju peamiselt vigaste ärakirjade ja nende vahetamise kohta uude täpselt õigete ärakirjade vastu.

8. Oluline aga on kehtiva seaduse § 24. muutmine. Nagu eelpool tähendatud, peaks selle paragrahvi esimene lõige minema teise lõigena § 23 juurde kui süsteemilt sinna kuuluv.

Nagu teada, toimub vigaste aktide parandamine praeguse § 24 põhjal kahel teel: kas täiendava akti koostamisega samas korras, mis on maksev akti tegemisel või aga — sisulise vea puhul — administratiivkohtu korras (asjad alluvad jaoskonnakohtunikele).

See vigaste aktide parandamise kord ei ole kõige otstarbekohasem, ta on pealegi mõnel korral peaaegu läbiviimatu. Täiendava akti koostamine on igal juhul raskepärane toiming: tuleb kutsuda perekonnaseisumetisid tunnistajad jne., kes tihti pole enam kättesaadavad, eriti siis, kui täiendav akt koostatakse tükk aega pärast algakti koostamist, või kui tunnistajad ei ilmu perekonnaseisumetniku sellekohasel kutsel täiendavale aktile allakirjutamiseks mõnikord tõesti mõjuvaid põhjusil, mõnikord aga peljates pikka teed, asjatut ajaraiskamist jne. Neis maakohtis, nagu Saaremaal ja Pet-

serimaal, kus asub liikuv rahvas, kes ülalpidamist teenib kuskil mujal, on aktide parandamise kord täiendava akti koostamise teel väga raske. Tõeliselt võimatuks võib see tee muutuda aga meie välisesindustes, kellel nagu teada samuti lasub perekonnaseisuametnike ülesandeid. Kui välisesinduses on akt koostatud ja seda hiljem tuleb parandada täiendava aktiga, on tunnistajad jne. tihti ammu mööda maailma laiali sõitnud, nende leidmine ja kohalesaamine on äärmiselt raske.

Teine praeguse korra raskus seisab selles, et ta ei määra kindlaks, milline on see sisuline viga, mida võib parandada ainult kohtuteel. Seepärast satub jaoskonnakohtunike kätte rohkem asju kui vaja, kuna tihti ei juleta tunnistada mittesisuliseks veaks säärast, mis tõepoolest kuulub just nende mittesisuliste hulka. See asiolu aga koormab nükuinii tööga koormatud jaoskonnakohtunikke veelgi.

Neil põhjusil tuleks maksev kord muuta selles mõttes, et parandamine viidaks läbi: 1) ääremärkusega vastava akti äärel sellekohasel Siseministeeriumi nõusolekul (üldine kontroll kuskil keskkohas peab jääma, sest muidu võivad aktid jääda n. öelda saatuse hooleks), 2) kohtuotsusega akti sisulise vea puhul, kusjuures seadus loendab neid sisulisi vigu, ja 3) Siseministeeriumi perekonnaseisuarhiivi juhataja (või üldosakonna direktori) korraldusel, kui üks ja sama perekonnaseisumuudatus on registreeritud kahekordselt.

Selle tagajärjel peaks kehtiv § 24 minu arvates kujunema järgmiseks:

„§ 24. Kui viga on juhtunud aktis eneses, teatab perekonnaseisumetnik sellest: 1) mittesisulise vea puhul — Siseministeeriumile akti ääremärkusega parandamise korraldamiseks; 2) sisulise vea puhul linna, koguduse või usuühingu perekonnaseisumetniku koostatud aktis — Siseministeeriumile, valla või alevi perekonnaseisumetniku koostatud aktis — ajutisele maavalitsusele vea parandamiseks kohtuteel.

Sisuliseks veaks loetakse: sünniaktis — eksimus vastsündinu sünniajas, -kohas, nimes, soos; lapse registreerimine mitte tema seaduslike vanemate nimele; vanemate nimede või perekonnanime tundmatuse ni moonutamine; abieluaktis — eksimus abielu registreerimise ajas; abiellujate nimede või perekonnanime tundmatuse ni moonutamine; surmaaktis — eksimus surmaajas, -kohas; isiku surnuks registreerimine kellegi tei-

se asemel; surnu nime või perekonnanime tundmatuse ni moonutamine.

Samuti kuuluvad parandamisele kohtuteel puudulikud aktid, millesse küll pole sattunud sisulist viga, kuid mille parandamine ääremärkusega osutub võimatuks.

Juhtumil, kui üks ja sama perekonnaseisumuudatus on registreeritud kahekordselt, kuulub üks aktidest tühistamisele Siseministeeriumi perekonnaseisuarhiivi juhataja korraldusel vastava ääremärkusega.“

On selge, et Siseministeerium võib lubada aktide parandamist ääremärkustega ainult juhul, kui talle esitatakse dokumentaalsed andmed selle kohta, et tehtud viga tuleb parandada ja nimelt nii, nagu neis dokumentes on tähendatud. Sama selge on aga, et kõiki andmeid ei saa dokumentaalselt tõestada ja sarnasel puhul kuulub vea parandamine (eeltoodud 2. lõige) kohtu kompetentsi, kuigi tegemist pole sisulise veaga.

9. Perekonnaseisuse aduse § 27 tuleks veidi täiendada ühenduses § 24 muutmisega, nii et paragrahvi algus kujuneks järgmiseks: „§ 27. Seadusejõusse astunud kohtuotsuse ärakirja või Siseministeeriumi korralduse (§ 24) põhjal teeb...“ Samuti tuleks sama § 27 teine lõige täiendada ses mõttes, et Siseministeeriumile teatakse kõigist akti äärele tehtud märkustest vastavate paranduste või märkuste tegemiseks aktiraamatute teistes, Siseministeeriumis hoiul olevates eksemplarides. Praegune redaktsioon sarnast nõuet ei sisalda, tegelikult aga on see nõudmine juba ammu maksmapandud ja täitmise leidnud, mis ka loomulik, sest vastasel korral kaotaksid aktide teised eksemplarid oma mõtte, nad ei ühtu enam algaktidega.

10. § 29, 44 ja 55 muutmise pole oluline, kuid soovitatav, kui juba seadust muudetakse; nimelt on vaja kokkukõlla viia seaduse paragrahvid juhtnõrde vastavate paragrahvidega andmete märkimise osas sünni, abielu või surma registreerimisel. Omal ajal pandi maksma juhtnõrid, millistesse võeti andmeid, mis on olulised, kuid olid seadusest miskipärast välja jäänud, nagu välismaalaste suhtes kodakondsuse märkimine, vastava akti koostamise aeg. Tegelikku olukorda tuleb seadusega tagantjärele sanktsioneerida. Redaktsioonilised muudatused neis paragrahvides seisavad peamiselt selles, et andmete järjekorda on muudetud ja nimelt nii, nagu tegelikult sünnib andmete märkimine aktides.

11. Muutmisele tuleks võtta veel § 61, nimelt ses mõttes, et perekonna-

nimede ja nimede muudatused registreeritakse perekonnaregistris ja aktiraamatutes sellekohaste dokumentide põhjal, praegu maksev redaktsioon kõneleb vaid registreerimisest vastavate omavalitsuste perekonnakirjades. Missugused need seaduslikus korras toimunud perekonnanimede ja nimede muudatused on (seadustamise, adopteerimise, abiellumise, abielu lahutamise, perekonnanime või nime muutmise jne. tagajärjel), tuleks loetleda määruses, mitte aga seaduses, nagu praegu.

Need on minu arvates need tähtsamad tehnilist laadi muutmised, milliste läbiviimine Perekonnaseisuseaduses oleks soovitatav. Peale eeltoodud muudatuste on siin ja seal kõneldud veel teistest võimalikest ja isegi väga tarvilikest muudatusist. Nii näiteks on ette pandud muuta perekonnaregistri pidamise korda, seda lihtsustades seega, et vastsündinud lastele avatakse perekonnaregistris erilehekülj allosas, kui nendega on Perekonnaseisuseaduse mõttes midagi juhtunud. Praegu nagu teada avatakse see erilehekülj kõigile lastele. Isiklikult pooldan seda seisukohta ja loen otstarbetuks avada erilehekülj lastele, kellega perekonnaseisust midagi ei juhtu terve eluaeg, s. o. kes sünnivad ja kord surevad abiellu astumata, lapsi sünnitamata, adopteerimata jne. Kuid pean seejuures tunnustama, et kokkuhoid, mis sarnasel teel saadakse nii töö kui ka materjalide suhtes, on üle maa kõigi omavalitsuste perekonnaseisusametnike vahel jaotatuna niivõrd väike, et sellepärast pole mõtet piike murda.

Ühenduses eeltähendatud Perekonnaseisuseaduse muudatustega tuleks sootuks kaotada § 17. Tema esimene lõige maksval kujul — perekonnaregistris erilehekülje avamise küsimus vastsündinud kodanikule — sisaldab sedasama, mis seaduse § 35 ja 36, see kordamine III peatükis („Perekonnaseisu dokumendid“) on ülearune ja näib isegi süsteemilt mitte õige. Sama § 17 teine lõige kaotab iseendast maksvuse, kui otsustatakse aktideregister likvideerida ja ühenduses sellega muuta vastavad paragrahvid. Nii jääks

§ 17 veel ainult kolmas lõige, mille järgi perekonnaregistri tähestikku peetakse kaardisüsteemi järgi, missugune lõige peaks sisult kuuluma § 16 juurde, kuhu seda minu arvates ka tuleb asetada.

Lõpuks veel ühest muudatusest, mis seisab ühenduses 1. aprillil s. a. kehtimahakannud Administratiivmentluse seadusega (RT 4 — 1936). Viimase seaduse § 5 loendab põhjusi, mille olemasolul ametnik peab taanduma. Kuna sama seaduse § 1 järgi seaduse eeskirju kohaldatakse kõigile asjadele, mis kuuluvad riigi- või omavalitsusasutiste võimkonda, käib § 5 ka perekonnaseisusametnike kohta. Sama § 5 p. 1 järgi ametnik peab taanduma asjas, millest võtavad osa ta ise, ta abikaasa, sugulane ülenevas või alanevas jões või sugulane küljjoones kuni neljanda astmeni või hõimlane kuni teise astmeni. Perekonnaseisusametnik selle seaduse eeskirja järgi talitades ei saa enam registreerida näiteks oma vennapoja sündi, oma onu surma, oma õetütte abiellumist jne., mis aga on perekonnaseisusametniku tegevuse asjatu kitsendamine eriti maal, valdades. Perekonnaseisusametniku-vallasekretäri sugulased peavad ainult seetõttu, et nad seisavad teatud suguluses perekonnaseisusametnikuga, minema kuskile mujale, võib olla isegi kaugele, et registreerida perekonnaseisu muuteid. Seejuures ei tohi unustada, et kõik registreerimised sünnivad teatud isikute teadaannete põhjal, mida mõnel korral veel kinnitavad tunnistajad, kusjuures nii teadaandjad kui tunnistajad aktile alla kirjutavad. Seetõttu ei saa perekonnaseisusametnik minu arvates koostada akti, kui ta ise esineb teadaandjana või tunnistajana.

Arvestades kõike seda tuleks minu arvates Perekonnaseisuseadus täiendada § 10¹, mis kõlaks järgmiselt: „§ 10¹. Perekonnaseisusametnik peab taanduma, kui ta esineb sünni või surma teadaandjana, abiellumise soovi avaldajana või tunnistajana akti või protokolli koostamisel.“ Analoogiline kord maksab muide ka välismaal, nagu näiteks Šveitsis ja Saksas.

Vallavalitsuste eelarvete täitmisest.

A. Loorits.

Kehtivate seaduste ja seaduslike kude korralduste järgi vallavalitsuse majandusliku tegevuse aluseks on üldine aastaelarve, mis sisaldab kõik vallaomavalitsuse tulud ja kulud. Eelarve kaudu võetakse kõik tulud ja

makstakse kõik kulud. Eelarveaasta algab 1. aprillil ja lõpeb 31. märtsil. Lõppenud eelarveaasta tegevuse aruande vallavalitsus peab koostama ja andma kontrollimiseks revisjonikomisjonile järgnevas 1. augustiks.

Revisjonikomisjon peab kontrollima eelarve täitmist, võrdlema aruannet dokumentidega ja raamatutega ning andma oma otsuse 1. novembriks. Revisjonikomisjoni poolt kontrollitud aruande vallavalitsus ühes oma seletusega esitab 1. detsembriks vallavolikogule, kes peab selle läbi vaatama hiljemalt 1. jaanuariks.

Kui vallaomavalitsuste kõik ogranid toimivad korralikult ja kohuslikkudeks tähtaegadeks, siis jõuavad vallavalitsuste eelarvete täitmise aruanded ajutistesse maavalitsustesse kümnendal kuul pärast eelarveaasta lõppu, mis on juba küllalt hilja. Kuid kõik ei ole hoolikad ega täpsed: mõnede vallavalitsuste aruanded hilinevad, mõne aruande mõned osad ei võrdu, on segased ja vigased, vajavad selgitamist ja õiendamist, tulevad

saata tagasi parandamiseks, mis viidab veelgi aega. Seetõttu saadakse asuda vallavalitsuste eelarvete täitmise aruannete analüüsimisele alles teisel aastal pärast eelarveaasta lõppu. Vallavalitsuste 1934./35. a. aruannetest üldkokkuvõtete tegemisele saadi asuda alles käesoleva aasta juunikuul ja avaldada kogu-tulude ja kogukulude üksikute artiklite kokkuvõtted „Maaomavalitsuses“ (nr. 6). Nüüd saadi koostada ja avaldada ka üldine kokkuvõtlik arvuline ülevaade vallavalitsuste 1934./35. a. eelarvete täitmisest.

Vallavalitsuste 1934./35. a. aruanded, ajutiste maavalitsuste poolt koostatud kokkuvõtete järgi, näitavad eelarvete täitmist järgmiselt.

1. Vallavalitsuste 1934./35. a. tulude kokkuvõtted.

	Põhi- ja lisa- eelarvetega määratud Kr.	Saadi Kr.	Jäi saada Kr.	Kogutulud Kr.
1. Virumaa vallaval.	569.539,57	553.408,39	39.621,58	593.029,97
2. Järvamaa „	271.938,18	269.924,31	20.944,43	290.868,74
3. Harjumaa „	468.003,45	434.413,73	43.328,72	477.742,45
4. Läänemaa „	330.619,03	323.048,08	16.371,60	339.419,68
5. Saaremaa „	233.872,46	204.543,99	16.613,01	221.157,—
6. Pärnumaa „	406.523,67	380.434,88	17.518,26	397.953,14
7. Viljandimaa „	447.162,26	405.443,48	24.459,64	429.903,12
8. Tartumaa „	686.673,09	633.914,74	43.025,34	676.940,08
9. Valgamaa „	167.963,17	145.851,29	12.285,82	158.137,11
10. Võrumaa „	384.254,88	334.049,08	32.591,26	366.640,34
11. Petserimaa „	218.050,49	163.421,19	56.132,88	219.554,07
K o k k u:	4.184.600,25	3.848.453,16	322.892,54	4.171.345,70

2. Vallavalitsuste 1934./35. a. kulude kokkuvõtted.

	Põhi- ja lisa- eelarvetega määratud Kr.	Maksti Kr.	Jäi maksta Kr.	Kogukulud Kr.
1. Virumaa vallaval.	569.539,57	508.250,35	11.457,25	519.707,60
2. Järvamaa „	271.938,18	247.640,79	10.440,25	258.081,04
3. Harjumaa „	475.585,60	399.718,11	33.019,91	432.738,02
4. Läänemaa „	330.047,18	294.275,60	13.869,62	308.145,22
5. Saaremaa „	233.872,46	185.408,08	12.388,42	197.796,50
6. Pärnumaa „	406.523,67	339.835,85	21.595,19	361.431,04
7. Viljandimaa „	447.162,26	356.696,73	35.924,53	392.621,26
8. Tartumaa „	686.910,53	594.477,65	44.523,21	639.000,86
9. Valgamaa „	167.978,17	134.068,62	12.934,89	147.003,51
10. Võrumaa „	384.254,88	325.525,70	20.682,16	346.207,86
11. Petserimaa „	218.060,49	181.928,46	27.256,14	209.184,60
K o k k u:	4.191.872,99	3.567.825,94	244.091,57	3.811.917,51

3. Vallavalitsuste eelmiste aastate saadajäänud tulude kokkuvõtted.

	Oli saada Kr.	Saadi Kr.	Jäi veel saada Kr.
1. Virumaa vallaval.	92.546,05	57.872,48	11.789,25
2. Järvamaa „	50.260,18	30.767,33	3.241,30
3. Harjumaa „	69.403,35	44.356,87	5.727,15
4. Läänemaa „	24.682,44	15.537,34	803,55
5. Saaremaa „	22.858,31	16.543,29	1.132,67
6. Pärnumaa „	43.335,73	21.378,12	7.158,63
7. Viljandimaa „	63.974,41	32.266,29	19.192,90
8. Tartumaa „	128.785,07	68.122,34	29.283,77
9. Valgamaa „	40.281,29	17.484,83	18.310,45
10. Võrumaa „	112.808,97	63.806,36	27.753,20
11. Petserimaa „	130.087,28	80.352,77	40.339,78
K o k k u:	779.023,08	448.490,02	164.732,65

4. Vallavalitsuste eelmiste aastate makstajäänud kulude kokkuvõtted.

	Oli maksta Kr.	Maksti Kr.	Jäi veel maksta Kr.
1. Virumaa vallaval.	26.998,45	18.826,23	2.263,52
2. Järvamaa „	31.196,90	20.400,41	5.264,93
3. Harjumaa „	49.424,93	33.201,59	5.702,47
4. Läänemaa „	27.212,54	18.288,32	1.773,23
5. Saaremaa „	19.179,12	13.743,50	2.275,09
6. Pärnumaa „	47.764,86	30.911,54	6.185,30
7. Viljandimaa „	70.402,16	47.022,95	17.133,95
8. Tartumaa „	144.563,29	84.597,42	29.155,26
9. Valgamaa „	35.246,48	15.642,93	15.348,80
10. Võrumaa „	60.670,20	34.165,78	13.967,58
11. Petserimaa „	85.435,82	39.000,69	40.025,78
K o k k u:	598.094,75	355.801,36	139.095,91

5. Vallavalitsuste eelarvete ülejääkide kokkuvõtted.

	1934/35. a. Kr.	Eelmiste aastate Kr.	Kokku Kr.
1. Virumaa vallaval.	74.692,64	60.171,34	134.863,98
2. Järvamaa „	25.030,44	6.619,85	31.650,29
3. Harjumaa „	44.019,82	30.448,92	74.468,74
4. Läänemaa „	37.317,18	7.838,89	45.156,07
5. Saaremaa „	21.097,10	5.761,85	26.858,95
6. Pärnumaa „	35.881,90	25.545,06	61.426,96
7. Viljandimaa „	33.942,70	7.708,97	41.651,67
8. Tartumaa „	43.166,80	19.995,76	63.162,56
9. Valgamaa „	10.012,39	10.156,14	20.168,53
10. Võrumaa „	13.927,99	9.892,59	23.820,58
11. Petserimaa „	8.170,14	7.123,39	15.293,53
K o k k u:	347.259,10	191.272,76	538.521,86

6. Vallavalitsuste eelarvete puudujääkide kokkuvõtted.

	1934/35. a. Kr.	Eelmiste aastate Kr.	Kokku Kr.
1. Virumaa 2 vallaval.	512,17	—	512,17
2. Järvamaa „	—	—	—
3. Harjumaa „	—	—	—
4. Läänemaa 1 „	143,14	—	143,14
5. Saaremaa „	—	—	—
6. Pärnumaa 1 „	151,70	—	151,70
7. Viljandimaa 6 „	2.893,07	2.356,50	5.249,57
8. Tartumaa 10 „	2.351,48	5.865,69	8.217,17
9. Valgamaa 3 „	10,93	332,91	343,84
10. Võrumaa 8 „	2.325,20	1.091,98	3.417,18
11. Petserimaa 6 „	2.495,20	9.514,70	12.009,90
K o k k u: 37 vallaval.	10.882,89	19.161,78	30.044,67

Esitatud arvud, näidates vallavalitsuste eelarvete täitmist 1934/35. a., kõnelevad ka kuidas neid eelarveid täideti, kuivõrd ja kes toimisid nõuetekohaselt — õieti ja edukalt, kuivõrd ja kes vääralt ning ebaõieti.

Nii Valla- ja maomaval .sisset., väljam., eelarv. ja aruann. ajut. sead. (RT 18/19 — 1920) § 73 kui ka Vallaval. arvep. korra (RT 23 — 1932) § 12 nõuavad, et igas eelarves väljaminekute kogusumma ei või olla suurem sissetulekute summast; et tulud ja kulud eelarves, nii korralised kui erakorralised, peab lõpukokkuvõttes viidama tasakaalu.

Kuid vallavalitsuste eeltoodud 1934/35. a. tulude ja kulude kokkuvõtetes (1 ja 2) põhi- ja lisaelarvetega määratud tulude ja kulude vastavad summad ei võrdu kõik. Ühe maakonna vallavalitsuste tulumäärad on suuremad kulumääradest ja nelja maakonna vallavalitsuste kulumäärad suuremad tulumääradest. Vallavalitsuste 1934/35. a. põhielarvetes, millede kokkuvõtted avaldatud „Maomavalitsuses“ nr. 10 — 1934, olid tulud ja kulud kõigil vallavalitsustel tasakaalus. Pärast koostatud lisaelarvetega on seda tasakaalu rikkunud: ühes maakonnas 5 vallavalitsust, teises maakonnas 3 vallavalitsust, ja kolmes maakonnas igas 1 vallavalitsust, kokku 11 vallavalitsust. Tulud on määratud suuremad kuludest 4-al vallavalitsusel, alates Kr. 0,02 kuni Kr. 412,14 ja kulud suuremad tuludest 7-el vallavalitsusel, alates Kr. 10.— kuni Kr. 6.725.—.

Vallaval. arvep. korra § 61 keelab tegemast ja maksmast eelarve kulusid rohkem, kui on saadud nende katmiseks eelarve tulusid. — Sellest keelust on palju vallavalitsusi üle astunud. Vallavalitsuste 1934/35. a. tulude ja kulude kokkuvõtetes (1 ja 2) osutuvad saadud tuludest makstud kulud suuremaks küll ainult ühe maakonna vallavalitsustel, kus peale ühe kõik teised vallavalitsused on kulutanud rohkem, kui said tulusid. Saadud tuludest rohkem kulutanud on ka teiste maakondade vallavalitsusi, ainult vähemal arvul ja määral, nii et ülekulutused üldkokkuvõtetes ei ilmestu, kuna vallavalitsuste enamikul saadud tulud olid suuremad makstud kuludest. Ülekulutusteks on kasutatud eelarvete ülejääke, kel neid oli, tagavarakapitali ja muid erikapitale kui ka võõraid — valla kassast läbikäivaid — summasid.

Vallaval. arvep. korra § 63 nõuab, et eelarvete deebitoride arvele kantakse lõppenud eelarveaasta eelarve järgi saadajää-

nud maksud, millede tasumise tähtaeg pikendatud, ja muud nüisugused saadajäänud tulud, millede saamine kindel. Lootuseta ja kahtlased tulud jäetakse eelarvete deebitoride arvele võtmata; kui neist mõni osa pärast saadakse, siis see arvestatakse selle eelarveaasta tuluks, mil ta saadakse.

Sellest nõudest palju vallavalitsusi ei ole hoolinud. Kuna igas vallas eelarvega määratud tuludest osa jääb saamata ja muutub kahtlaseks, siis ei saa ega tohi tõelikult saadud ja saadajäänud tulude kogusummad kunagi tõusta suuremaks määratud tulude summast. Vallavalitsuste 1934/35. a. tulude kokkuvõtetes (1) kogutulud (saadud + saadajäänud tulud) osutuvad aga suuremateks põhi- ja lisaelarvetega määratud tulumadest viie maakonna vallavalitsustel. Saadud ja saadajäänud kogutulude üleulatus määratud tuludest näitab, et saadajäänuks on arvatud ja võetud deebitoride arvele ka seesuguseid tulusid, mis põhi- ega lisaelarvetega ei olnud üldse ette nähtud, mis avastati pärast juhuslikult. Seesuguste juhuslikult leitud ja muude kahtlaste tulude, millest suur osa jääb saamata ja tuleb pärast kustutada, ebaõieti — kergelt ja kaalumata — deebitoride arvele võtmisega kujundatakse näilisi ülejääke, milliseid tõelikult ei ole, mis seisavad laekumata deebitorides, või veel pahem — varjatakse puudujääke. Nii viisi ebaõieti on toimunud ka teiste maakondade vallavalitsusi, kuigi nende üldkokkuvõtetes saadud ja saadajäänud tulude kogusummad ei ületa määratud tulude summast. Nendes maakondades suurem osa vallavalitsustest on toiminud rohkem ettevaatlikumalt ja kaalukamalt ning kannud deebitoride arvele võimalikult vähe saadajäänud tulusid, peamiselt ainult pikendatud maksuvõlgasid ja muid seesuguseid tõelikult kindlaid tulusid.

Eelmiste aastate saadajäänud tulude kokkuvõtetes (3) järgi on ka eelmistel aastatel rohkesti kahtlasi tulusid saadajäänuks arvatud ja ebaõieti eelarvete deebitoride arvetele kantud, milledest on laekunud üldkokkuvõtte järgi pisut üle poole, ligi pool jäänud laekumata. Suured osad neist endistest saamatajäänud tuludest on kustutatud, veel suuremad osad aga (mõne maakonna vallavalitsustel ligi poole ja kolmandiku osadena) ebaõieti jäetud edasi eelarvete deebitoride arvetele, kuhu ei või jääda laekumata tulusid üle ühe aasta.

Eelarvete tulusid — 1934./35. a. ega eelmiste aastate — ei ole üldse saada jättnud ega eelarvete deebitoride arvele kannud

29 vallavalitsust. Eelarvete deebitoride likvideerimisele ja deebitoride arve sulgemisele tuleks püüda ka kõigil teistel vallavalitsustel.

Vallaval. arvep. korra § 65 lubab jätta ja kanda edasi eelarvete kreditoride arvele veel teiseks eelarveaastaks ainult ehituskrediitide need osad, milliseid ei saadud tarvitada või välja anda ka järgmise eelarveaasta lõpuks. Kõik muud eelarvete kreditoride arvele kantud eelmise eelarveaasta kulud, mis jäid tarvitamata ja välja andmata ka järgmise eelarveaasta lõpuks, tulevad kustutada eelarvete kreditoride arvelt. Kui seesugustest omalajal tarvitamatajäänud ja seetõttu kustutatud kuludest mõni osa tulevikus peaks tulema maksta, siis see võetakse selle eelarveaasta eelarve kuluks, mil ta makstakse. Ja eelmiste aastate eelarvete kulud lubatakse tasuda sel määral, kui on reserveeritud ja jäi nende katmiseks ning tuleb sisse eelmiste aastate eelarvete tulusid.

Eelmiste aastate maksmatajäänud kulude kokkuvõtete (4) järgi on eelmistel aastatel palju kulusid maksmatajäänuks arvatud ja eelarvete kreditoride arvetele kantud, milledest osad makstud, osad kustutatud, osad jäetud veel edasi maksmata ja seisma edasi eelarvete kreditoride arvetel. Nende edasi maksmatajäänud kulude hulgas esineb kõigi maakondade vallavalitsustel peale ehituskrediitide veel palju mitmesuguseid muid kulusid, millede edasijätmine eelarvete kreditoride arvetel üle teise aasta ei ole lubatud. Ja kuna eelmiste aastate kulud jäi veel maksta edasi järgmisel aastal vallavalitsuste enamikul vähemate summadena, kui jäi saada eelmiste aastate tulusid, siis nende kuluosade tasumiseks, mis on saadajäänud tuludest vähemad, millede katmiseks tulud ei laekunud, on tarvitatud muid teiste otstarvete summasid.

Eelarvete ülejääkide kokkuvõtetes (5) näidatud ülejäägid on suuremalt osalt näilised ja seisavad eelmiste aastate saadajäänud tuludes, mis suurelt osalt ebaõieti kantud ja

jäetud eelarvete deebitoride arvetele, nagu eespool selgitatud. Eelmiste aastate ülejäägid, sel määral kui need on kogunenud eelmiste aastate tulude laekumisega, ei ole kõik kantud tagavarakapitaliks, nii nagu nõutakse Vallaval. arvep. korra § 69-ga.

Eelarvete puudujääkide kokkuvõtetes (6) näidatud eelmiste aastate puudujäägid mitmed vallavalitsused on jätnud katmata ja tekitanud uusi puudujääke juure, tähele panemata Vallaval. arvep. korra §§ 61, 63, 65 ja 69 nõudeid ja keelusid, millede täitmisel puudujäägid ei oleks saanud üldse tekkida ega tohiks korduda.

Tõelikud puudujäägid on vististi suuremad, kui kokkuvõtetes ilmnevad ja vähendavad tublisti ülejääkide kokkuvõtetes näidatud ülejääke järgmisel aastal, kui deebitoride arvetele kantud kahtlased tulud jäävad saamata ja tulevad kustutada. Kahe maakonna vallavalitsuste eelarvete ülejääkide kokkuvõtetes näidatud ülejäägid osutuvad juba otselt üldiselt näiliseks, kui võrrelda nende 1934/35. a. ja eelmiste aastate saadajäänud tulude ja makstajäänud kulude kokkuvõtteid. Kui maakonna vallavalitsustel tulusid jäi saada ja kanti eelarvete deebitoride arvetele (56.132,88 + 40.339,78) Kr. 96.472,66 ning kulusid jäi maksta ja kanti eelarvete kreditoride arvetele (27.256,14 + 40.025,78) Kr. 67.281,92, siis on tulusid jäänud rohkem saada kui kulusid maksta (96.472,66 — 67.281,92) Kr. 29.190,74, millise vahe katmiseks ülejäägid Kr. 15.293,53 on läinud tervikuna ja peale selle veel muid teiste otstarvete summasid (29.190,74 — 15.293,53) Kr. 13.897,21.

Esildatud nähted ilmnevad otselt ajutiste maavalitsuste poolt koostatud vallavalitsuste aruannete kokkuvõtetest. Peale nende üldiste nähete esineb paljude üksikute vallavalitsuste aruannetes veel palju muid nähteid, mis vajaksid samuti arutlemist ja selgitamist selleks, et tulevikus vallavalitsuste majandamisel toimitaks paremini, otstarbekohasemalt ja edukamalt.

Eestipärasuse ja otstarbekuse poole!

A. Kruus, Kuimetsa valla perekonnaseisuametnik.

Käesoleval aastal võivad perekonnaseisuametnikud teha kokkuvõtte oma 10 aastase töö tagajärgedest. Kui alguses perekonnaseisu muudete registreerimine ja perekonnakirjade korraldamine tõid esile küsimusi, mis takistavalt mõjusid töö edukusele, siis Siseministeeriumi poolt lahendati need

küsimused kas täiendavate juhtnõrde andmisega, või väiksete muudatustega esialgselt kehtima pandud korras. Ja tegelik elu on näidanud, et 10 aastat tagasi kehtima pandud korraldus perekonnaseisuameti alal on seni osutunud küllalt otstarbekaks, ning sisulisest küljest vaadates ei saa temas näha puudusi.

Kuid kas ei ole ebaõnnestunud mõistete nimetuste valik perekonnaseisuameti alal? — Nüüd, kus perekonnaseisuametnikkudel nii palju tööd nimede ja perekonnanimede eestistamisega ja parandamisega, kipub kerki- ma küsimus esile: kas meie endi juures ei peaks eestistama „registreerimist“, „registrit“ ja „akti“ ja asetama sõnu „perekonnaseisuametnik“, „perekonnaregister“, j. t. eestipärasematega, lühematega? —

Perekonnaseisuametniku ülesanded on: 1) registreerida iga kodaniku perekonnaseisu, perekonnanime ja nime muuted ja 2) eelnimetatud registreerimiste alusel pida korras iga kodaniku kohta teated kodaniku perekonnanime, nime ja perekonna kohta. Selle juures paneme tähele, et sünni registreerimine toob esile ka uue nime kirjutamise tarviduse, abielu registreerimine pruudil perekonnanime muutuse. Lisaks sellele paneme tähele, et perekonnakirja perekonnaseisuametnik kannab kodanikkudele uuel määratud perekonnanimed ja nimed ning vanade parandused, kus kodaniku perekonnaseisus muudatust üldse ei ole. Lõpuks selgub, et perekonnaseisu muude pole ainus nähe, mida perekonnaseisuametnik registreerib, vaid sellega võib kaasas käia ka perekonnanime muude või uue nime tekkinine, või koguni — muude perekonnakirjas võib tekkida ilma et perekonnaseis kodanikul muutuks. Sellest võib järeldada, et nimetus „perekonnaseisuametnik“ ei iseloomusta küllalt täpselt ametniku ülesandeid.

Sõna „perekonnaseisuametnik“ kujutab endast pikka, 9-silbilist liitsõna. Perekonnaseisu seaduses ja ministeeriumi poolt antud vormides on sõna kirjutatud lahus „perekonnaseisu ametnik“, kuid hiljem on sõna kõigjal tarvitatud kokkukirjutatult, mis ka õigem. Selles mõttes on sõnas juba ette võetud väikene muudatus, kuid sõnaga kokkukirjutatud kujul ei saa ka jääda rahule just tema liigse pikkuse ja liitsõnalisuse pärast.

Vahepeal vaatleme mõistet „perekonnaregister“. Nimetuse valik pole õnnestunud, sest: 1) nimetuse esimene osa — „perekonna-“ ainsuses laseb oletada, et kogu register on peetud ühele ainsale perekonnale, 2) ta on liitsõna, 3) lõpposas võõrapärane ja 4) liialt pikk, 7-silbine. Neil põhjustel peame leidma temale asendaja. Perekonnaregistri erileheküljele kantakse kodaniku perekonnanimi ja nimi ühes teadetega kodaniku sünniaja- ja -koha, vanemate, abikaasa ja laste kohta. Neid teateid kokku nimetatakse „perekonnakirjaks“ (mingipärast koguni „perekonnakirjadeks“). Küsimus leiab hõlp-

sa lahenduse, kui leiame sobiva asendaja sõnale „perekonnakiri“. Omalt poolt võin selleks esitada sõna „nimis“. See on uus sõna, tuletatud sõnast „nimi“, põhjendusel, et just kodaniku perekonnanimi ja nimi on „perekonnakirjas“ alati esikohal. Sõna väärriks hindamist oma lühiduse ja eestipärasuse poolest. Nii siis asendame „perekonnakirja“ „nimisega“. Sellest järgnevalt võime pika ja võõrapärase „perekonnaregistri“, kui „nimiste“ kogu kohta tarvitada sõna „nimistu“, mille juures tähendame senise „perekonnaregistri“ köidete järjekorra lihtsalt „nimistu“ järjekorrana, näit.: „Minu nimis on Metsa valla 3. nimistus, lhk. 342“ (praegu aga: „Minu perekonnakiri on Metsa valla perekonnaregistri 3. köites, lhk. 342“). Sõnadega „nimis“ ja „nimistu“ tarvitusele võtmisega vabaneme sõnadest „perekonnakiri“ ja „perekonnaregister“, mis on mõlemad pikad liitsõnad, neist viimane pealegi võõrapärase lõpuga.

Kui eelpool on tähendatud, et „perekonnaseisuametnik“ 9-silbise liitsõnana on liialt pikk ja sobimatu, ja kui „perekonnakirja“ nimetame „nimiseks“ ja „perekonnaregistri“ „nimistuks“, siis võib „perekonnaseisuametnik“ olla „nimistaja“, „nimisametnik“ või „nimistur“. Kolmest sõnavormist tuleks siiski pooldada „nimistaja“, kuna „nimisametnikuga“ kordaksime sama puudust, mis on „perekonnaseisuametniku“ juures (liitsõnalisus) ja „nimistur“ poleks vastuvõetav oma liigmoodsa lõpu poolest, kuigi näiteks ka tarvitatakse „kohtutäitur“. Praegune „perekonnaseisuamet“ saab nimetuks „nimisamet“. Et, nagu eelpool tähendatud, mitte ainult perekonnaseisu muudete registreerimine üksi pole perekonnaseisuametniku tööala, vaid et perekonnaseisu muudetega kaasas käib ka nimede panemine või perekonnanimede muude, või teisalt perekonnanimede ja nimede muuted sünnivad koguni ilma muudeteta kodanikkude perekonnaseisus — iseloomustab nimetus „nimistaja“ samavõrd perekonnaseisuametniku tööala, kui teeb seda „perekonnaseisuametnik“. Ja kuigi see viimane oletus võiks tulla „nimistaja“ kahjuks, ometigi „nimis“ ühes „nimistu“ ja „nimistajaga“ väärivad hindamist oma lühiduselt ja eestipärasuselt.

Lõpuks mõni sõna „aktidest“ ja „registritest“.

Üksiku sünnijuhu ülesmärkimise saavutus kannab nimetust „sünniregister“. See nimetus omakorda pole kooskõlas „perekonnaregistriga“, sest kui kogu perekonnakirju erilehekülgedel moodustab endast mit-

meköitelise „perekonnaregistri“, kuidas saab siis tarvitada sama mõistet „register“ üksikule aktile? Selles peitubki põhjus, miks tarvitatakse „sünniakt“ „registri“ asemel, või koos sellega. Siin aga pääseme nii „aktist kui ka „registrist“, kui tarvitame üksiku akti kohta „sünnikirja“, iga „sünnikirjade“ köite kohta „sünniraamat“ järje nr-i all 1., 2., jne. Näiteks: „sünnikirja nr. 5 — 1936. a. (raam. 2.) ära kiri“, kuna praegu eeltoodu asemel tarvitatakse: „sünniregistri akt nr. 5 — 1936. a. (raam. 2.) ära kiri“. Sarnane „-registri akt“ kahekordne võõrapärasuse tarvitamine ei saa sobida ametnikule, kes igati teeb usinasti tööd võõrapärasuse väljatõrjumiseks meie keskel. Mis oli toodud „sünniregistri“ kohta, annab end kohaldada ka abielu- ja surmaregistrite kohta. Eks ole ju sünni-, abielu- või surmajuhumi registreerimine, juhtumi kirjapanemine seatud ametniku poolt seatud vormi kohaselt, millisele kirjutusele annavad asjaosalised allkirja ja mida kõige lõpuks kinnitab ametnik oma allkirjaga. Sellest järgneb, et peame tarvitama „sünni-, abielu, surma kirjutama“, aga mitte „registreerima“. Eks olnudki siis, kui meile oli veel võõras võõrsõna „kantselei“, iga koguduse õpetaja juures koguni kirjutustuba“. On arusaadav, et armulauale kirjutamiste kõrval kirjutati seal ka meie vanemate sünnid, abielud, surmad. Või kas ei kõla siis sobivalt näiteks lause: „Nende abielu on kirjutatud Tallinna linna 4. abieluraamatusse, tütre Maret siin sünni Metsa valla 1. sünniraamatusse ja poja Eino surm Metsa valla 2. surmaraamatusse“. Kui see seada ümber praegu maksvate nimetuste kohaselt, siis näeme, et see mis järgneb, ei suuda võistelda minu poolt antuga.

Olen siin esitanud mõtteid, mille teostamise otstarbekuse ja vajaduse kohta võiks

loota sõnavõttu ja seisukohti perekonnaseisuametnikkude ja keeleteadlaste hulgast. Tegelik üleminek uutele nimetustele võiks sündida alles siis, kui põhimõtteliselt on jõutud lõplikule seisukohale: jääda perekonnaseisuameti alal praeguse terminoloogia juure, või võtta ette muudatusi siin toodud põhimõtete suunas? Võidakse ju väita, et eeltoodud ettepanekud on hilinenud ja et seadusi ja määrusi nende tühistamise pärast parandada pole mõtet. Kuid sarnane väide ei saa olla kooskõlas meie üldises elus esile nihutatud eestipärasuse taotlemisega. Reformil on tähtsus tervete aastakümnete kohta ja sellaselt ei saa teda lugeda hilinenuks. Kui arvame kokku kõik need ülipikad „perekonnaseisuametnikud“ ja „perekonnakirjad“ ja võõrapärased „aktid“, „-registri aktid“ ja „registrid“ ning „registreerimised“, siis peame jõudma selgusele, et kui näiteks kodanik Hans-Richard Laudkonnaleivakõrvalisel (ka 9-silbiline liitsõna) tuleb eestistada nimi ja muuta perekonnanimi — siis tuleb ka perekonnaseisuameti alal võtta tarvitusele uued mõistete nimetused seniste võõrapärasete ja ülipikkade liitsõnade asemel.

Mispärast meie, perekonnaseisuametnikud (tõesti, kui hirmus pikk on see sõna!), oleme kohustatud kandma eestistatud nimed ja perekonnanimed võõrapärasesse „registrisse“. Võetagu ette reform siin toodud põhimõttele perekonnaseisuametnikkude töö tähistamiseks nimede ja perekonnanimede eestistamise alal. See oleks vääriliseks vastutasuks tehtud ja veel teha oleva suure töö eest sel alal.

Kuidas saame näha pinda võõrapärase või veidrakujulise perekonnanimega kodaniku silmas, kui meie ise ei taha näha palki oma silmas!

Omavalitsuste maksuseaduste muutmisest.

V. Velner.

Omavalitsuste maksude korraldus on praeguses olukorras võrdlemisi laialipillatud ja süsteemitu. Üldse kogu omavalitsuste tulude süsteem on juhuslik ja ilma kindla aluseta, mis ei taga eriti maaomavalitsustele kindlaid sissetulekuid ja takistavad nende edukat tegutsemist. Praeguse olukorra juures omavalitsuste tulud maksudest moodustavad suuremalt osalt teatud riiklikest maksudest osasaamise, kuna tulud omavalitsuste eneste maksudest on võrdlemisi väikesed. See

kõik paneb aga omavalitsused seisukorda, kus nad on ärarippuvad riiklikust keskvalitsusest ja riiklikest maksudest. Sellepärast on omavalitsuste liitude, omavalitsuste ja omavalitsustegelaste poolt nõutud juba ammu muudatuste ettevõtmist omavalitsuste maksuseaduste alal, koguni veel uue omavalitsuste maksusüsteemi ja üldise maksuseaduse andmist, millisega loodakse ühtlase kord ja süsteem omavalitsuste maksude alal. Omavalitsuste maksusüsteemi ümberkorral-

damise küsimust tervikuna on kaalutud ka vastavais ministeeriumides, kuid senini ei ole suudetud seda siiski veel teostada. Majanduseminister omas kõnes omavalitsustege- laste uueaasta kokkutulekul möödunud aastal väitis samuti, et meie omavalitsuste maksukorraldus vajab parandamist, mispä- rast selleks on vajaline ette võtta põhilised muudatused. Tegelikult ongi keskkohas juba asunud järkjärgulisele omavalitsuste maksude ümberkorraldamisele ning vasta- vate maksuseaduste muutmisele. Esimeseks sammuks sel alal oli trahterimaksu ümber- korraldamine. Selle maksu määramise ja jaotamise kohta oli maksnike hulgas palju nurinat ja rahulolematust, mispä- rast oli hädavajaline vastavat seadust muuta ja maksu- võtmise korda parandada. Uue seaduse järgi on selle maksu alal loodud kindel kord ja süsteem, mis peaks tagama õiglasema ja korralikuma trahterimaksu määramise, jaota- mise ja sissenõudmise.

Nagu juba eelpool tähendatud, tingib omavalitsuste maksuseaduste ümberkorral- damise vastavate maksuseaduste süsteemitus ja laialipillatus. Kuid teisest küljest on see vajaline ka omavalitsuste tulude suurenda- mise seisukohalt. Siseministeeriumi poolt ko- gutud andmeil on omavalitsuste tulud vii- mase kuue aasta jooksul langenud 20—45% võrra. Tulude langus on üheltpoolt tingitud üldisest majanduslikust surutisest ja selle ta- gajärjel tekkinud maksnike maksuvõime lan- gusest, kuid teiselt poolt ka mitmesuguste seadusandlike sammude tagajärjel, millis- tega on vähendatud omavalitsuste sissetule- kuid. Siseministri ettepanekus Vabariigi Valitsusele tunnistati omavalitsuste tulude suurendamine vajalikeks ja kiireks ning Va- bariigi Valitsuse poolt tehti ülesandeks vas- tavaile ministeeriumeile töötada välja sel- leks konkreetseid kavade ja ettepanekud.

Tegelikult on ka keskkohas tõsisemalt asja juure ja omavalitsuste sissetulekute alli- kate otsimisele ning leidmisele asutud.

Riigi 1936/37. a. eelarvesse võeti sisse toetus aj. maavalitsustele 400.000 kr. suu- ruses summas, milline toetussumma on ka Siseministri otsuse kohaselt üksikute maakon- dade vahel ärajagatud, aluseks võttes ma- akonnas elavate kodanike arvu ja ka maava- litsuste majanduslikku seisukorda. Kuna aj. maavalitsuste tulud viimase kuue aasta jook- sul on langenud võrreldes teiste omavalit- sustega kõige enam, siis osutus see toetus hädavajaliseks. Viimaste kriisiaastate ja tu- lude languse tagajärjel olid üksikud aj. ma- avalitsused sattunud olukorda, kus nende nor-

maalne teotsemine ja asjaajamine oli takis- tatud summade puudumisel. On arusaadav, et maavalitsus, kui avalikõiguslik asutus, ei saa tegutseda korralikult ja täita täpselt sea- dustega tema peale pandud ülesandeid, kui tal ei ole selleks vajalisi ressursse ja summad peetakse isegi keskvalitsuse poolt kinni võl- gade katteks. Üksikutele omavalitsustele läks juba raskeks täita isegi omi jooksvaid üles- andeid, rääkimata veel kaugemaist ülesan- netest ja eesmärkide täitmisest. Loomulik, et selline olukord halvas kohapealse valitsemise korrapärasest tegevust ja sellega omakorda raskendas ka keskvalitsuse teotsemist. Selle keskvalitsuse poolt antud toetusega aga saa- vad aj. maavalitsused käesoleval eelarveaas- tal korraldada oma majanduslikku elu ja olu ning teostada hädavajalisi ja möödapääse- mata ülesandeid. Kuna Siseministeeriumi poolt on ära määratud nende summade ka- sutamise otstarve, — neid võib kasutada ai- nult investeerimisteks, siis ei ole karta, et need summad asjatult ja tulutult ära raisa- takse. Pealegi on ministeeriumil võimalus aj. maavalitsuste eelarvete ja aruannete kin- nitamisel kontrollida, milliseks otstarbeks need summad kulutatakse ja kas need juhi- takse ka loovale alale.

Maal asuvate kinnisvarade kinnisvara- maksu seaduse alusel tõusis automaatselt juba seaduse järgi arvates 1936. maksuaas- taks kinnisvaramaks maal. Selle tagajärjel omavalitsuste sissetulekud sellest maksust võiks suurened 20% võrra. Keskmiselt teeb see välja maakonna kohta nii aj. ma- avalitsuste kui ka vallaomavalitsuste osas kummalegi umbes 10.000 krooni. See on küllaltki suur kergendus eelarvete tasakaa- lustamisel ja hädavajaliste kulude katmisel. Ning see väike tõus ei mõju kuigi raskenda- valt üksiku maksniku majanduslikule seisu- korrale, kuna see teeb välja keskmiselt 2—3 krooni talundi kohta. Pealegi on see seda rohkem talutav, et tulud põllumajapi- damisest viimase aasta jooksul on tunduvalt suurenenud ja põllumeeste maksuvõime pa- ranenud.

Linnaomavalitsustele anti käesolevaks eelarveaastaks kinnisvaramaksu riigi osa Lin- nades asuvailt kinnisvaradelt riigile võetava kinnisvaramaksu seaduse muutmise seaduse- ga (RT 42 — 1936s. Selle seaduse järgi lähevad arvates 1. maist 1936. a. linnades asuvailt kinnisvaradelt riigile võetava kin- nisvaramaksu seaduse põhjal laekuvad mak- sude, maksuvõlgade ja viivitusprotsentide summad ajutiselt maksustamisele kuuluvate kinnisvarade asukoha järgi linnade heaks.

Kuigi need summad pole suured, aitavad siiski kaasa linnaomavalitsuste eelarvete täitmisele.

Kõik need astunud sammud ei suutnud aga täiel määral lahendada olukorda ega kindlustada omavalitsustele küllaldaselt tulusid ja edukat tegutsemist. Pealegi on omavalitsuste kulud viimastel aastatel näidanud järjekindlat tõusu, eriti hoolekande alal. Need kulud on seadusega omavalitsuste peale pandud ja tulevad kanda. Peale selle suurenesid omavalitsuste kulud tunduvalt hariduse alal, kus osa koolide peale minevaid kulusid, eriti õpetajate palkade osas, mis senini oli riigi kanda, läks omavalitsuste peale. Selle kõige tagajärjel olid omavalitsused sunnitud kärpima krediite teistelt aladelt, eriti aga heakorra ja linnade korrastamise alal. See omakorda mõjus taas halvalt linnade korrastamise ja väljaehitamise poliitikale. Pealegi on viimasel ajal meie linnade väljaehitamise ja korrastamise küsi-

mus võtnud eriti aktuaalse ilme ja on välja-töötatud isegi vastav linnade väljaehitamise seaduse eelnõu, mis senini ei ole küll veel seaduseks saanud. Kuna linnade korrastamine ja nende heakorra tõstmine on kiire iseloomuline ja hädavajaline, siis tuli leida paratamatult võimalusi linnade tulude suurendamiseks, millega katta hädavajalisi väljaminekuid ja tasakaalustada linnade eelarveid. Tuli leida allikaid linnade tulude suurendamiseks. See ei olnud kaugeltki kerge ülesanne. Kõik olemasolevad maksuallikad ja maksuobjektid on juba kõik ära kasutatud ja koormatud maksimaalselt. Suurendada olemasolevaid makse oli võimata, kuna selle tagajärjel oleks kannatanud tunduvalt maksnike huvid. Sellepärast tuli pöörduda tagasi selle vana küsimuse juure — isikumaksu sisseseadmise juure linnades, milline on juba ammu päevakorral olnud, kuid senini alati peatuma jäänud.

(Järgneb.)

Küsimusi ja vastuseid.

Küsimus nr. 14. Krediitide ümberpaigutamisest pärast eelarveaasta lõppu. Kas on lubatud krediitide ümberpaigutusi veel peale eelarveaasta lõppu volikogu või vallavalitsuse otsusel, selle järgi, kummal neist on selleks seaduslik alus?

Siseministeeriumi Omavalitsuste osakonna ringkirjas 5. veebr. 1935. a. nr. 2135 p. 6 II lõige on nimetatud, et pärast eelarveaasta lõppu ei ole enam seaduslikku alust ega õigust tulu- ja kulumäärade muutmiseks — suurendamiseks või vähendamiseks, kuid Valla ja maaomavalitsuste sisset., väljam., eelarv. ja aruan. ajut. sead. täiendamise ja muutmise seaduse (RT. 99 — 1926. a. art. 109) § 72 on määratud, et arvete lõplikke õiendamisi ja kreditoridele maksmisi võib toimetada kuni 1. juunini. Järelikult nimet. sead. täiendam. sead. § 72 alusel peaks vallavalitsuste ja vallavolikogude otsused krediitide ülekannete kohta seaduslikku jõudu omama, kui ülekannete otsused on tehtud näit. aprillikuus, pealegi veel siis, kui kulu on tehtud vanal eelarve aastal, näit. märtsikuul 30. või veel varemadel päevadel ning kuldokument kannab märtsikuul daatumit ning nimetatud kuluarve mittekatmine tooks vallale ainelisi kahjusid.

Vastus: Valla- ja maaomaval. sisset., väljam., eelarv. ja aruan. ajut. sead. (RT. 18/19 — 1920 ja 99 — 1926) § 72 esimene lõige määrab, et aas-

taeelarve peab sisaldama eneses kõiki valla sissetulekuid ja väljaminekuid eelarve aasta peale. Väljaminekuid, mida aasta eelarve koostamisel ei olnud võimalik ette näha ja mis ei kannata edasilükkamist järgmise eelarveaastani, ei ole lubatud teha muidu, kui nende kohta on koostatud lisaeelarve. Samuti nõuab Vallaval. arvep. korra (RT. 22 — 1932) § 13 eelarve täitmist selle aasta jooksul, milleks ta koostatud.

Sellest järgneb, et kulud peavad olema otsustatud ja lubatud kas põhieelarvega, lisaeelarvega või krediitide ülekandmisega aegsasti ette, enne kui neid makstakse, vähemalt sama eelarveaasta jooksul, aga mitte tagant järele järgmisel eelarveaastal, mille tarveteks peab koostatama uus eelarve.

Valla- ja maaomaval. sisset., väljam., eelarv. ja aruan. ajut. sead. § 72 teine lõige lubab ainult kreditoridele maksmisi ja arvete lõplikke õiendamisi kuni järgmise eelarveaasta 1. juunini, aga mitte lõpnud eelarve krediitide ülekandmisi ega muid muudatusi selles.

Kui kulutati üle määratud krediitide ja unustati ülekulutuste katteks vajalikud ülekanded tegemata enne eelarveaasta lõppu, siis ei ole lubatav neid teha tagant järele, vaid ülekulutused tulevad näidata eelarvekulude raamatu lahtris 24 ja eelarve kulude aruande lahtris 17. Aruande vastuvõtmisega otsustatakse ühtlasi ka seesugused ülekulutused.

Vastutav toimetaja: A. Loorits. Väljaandja: Eesti Maaomavalitsuste Liit.

Trükikoda J. Roosileht ja Ko. Tallinnas, Lühike jalg 4.